

"KRÆN FOGED", EN THYLANDSK STUDEPRANGER

ET KULTURBILLEDE
VED HENRY E. PEDERSEN.

OLE TOPPENBERG, der er født i Gettrup i 1845, har til Historisk Aarbog fortalt følgende Erindringer, der særlig giver et godt Billede af en gammel thylandsk Studepranger og hans Oplevelser paa sine mange Rejser rundt omkring for at købe Kvæg og Heste:

Min Far var Urmager og Guldsmed i Gettrup. Han kom i Lære hos en Urmager i Thisted, men da han havde været hos ham et halvt Aar, flyttede han til Hjørring og tog sin Lærling med. Far har selv fortalt, hvorledes han, naar han skulde en Tur hjem til Forældrene, gik paa sine Ben fra Hjørring til Sydthy, og naar Besøget var tilende, gik han til Hjørring igen. Efter at Mesteren var kommet til Hjørring, begyndte han ogsaa at drive Guldsmedevirksomhed, og saa lærte Far ogsaa dette Haandværk. Da han 19 Aar gammel var udlært, vendte han tilbage til Gettrup, hvor han lejede sig ind i en Stue, og her begyndte han sin Urmagerforretning. Nogle Aar senere fik han kgl. Bevilling som Urmager og Guldsmed, og det var noget ganske enestaaende dengang. Den nærmeste Guldsmed boede da i Holstebro. Far maatte dog ikke selv udøve Haandværket, men skulde dertil holde Svende. Det første, jeg kan huske fra min Barndom, er, at Far havde fire Svende paa Værkstedet. De blev alle indkaldt til Krigstjeneste i 1848, men da man dengang indstillede Fjendtlighederne i den værste Vinter, kom de hjem paa Orlov til Gettrup; det vil sige, der kom kun tre tilbage, den fjerde var faldet, og den ene af de tre hjemvendte var blevet saaret i Hovedet og døde et halvt Aar efter.

Det var ligesom Menneskene var ærligere den Gang end nu om Stunder. En Gang skulde jeg saaledes sammen med en yngre Broder gaa til Købmanden i Agger. Lige over for mit Barndomshjem boede der en Høker, og da han hørte, at vi skulde til Agger, vilde han gerne have os til at tage 200 Specier med til Købmanden. Pengene var anbragt i en Sæk, og denne blev bundet til en Kæp, som vi Drengene tog fat i hver en Ende af, og paa denne Maade skulde vi saa bære de mange Penge til Agger. Nu gik det hverken værre eller bedre, end at min mindre Broder blev træt og satte sig paa Grøftkant og gav sig til at græde. Tilfældigvis kom der en farende Svend forbi, og da han hørte, hvad der var i Vejen, tilbød han at bære Pengene til Agger. Og Købmanden fik sine Penge i god Behold.

Far var den første Venstremand i Sydthy. Jeg husker tydeligt, da han efter at have siddet 12 Aar i Sogneraadet vilde trække sig tilbage. Da mødte Sognets Fattige op i stort Tal og opfordrede ham under megen Graad til at fortsætte. De vidste jo, at han

var den eneste i Sogneraadet, der talte deres Sag. Ja, det var strenge Tider at være fattig i. De, der var paa Sognet, fik gerne deres Underhold udbetalt i Naturalier, og i de fleste Tilfælde var det fordærvede Fødevarer, der blev dem til Del.

Som 9-Aars Dreng kom jeg ud at tjene, og det første Sted bestod Lønnen i, at jeg for Sommerens Arbejde fik Kosten om Vinteren. Senere tjente jeg hos Anders Hilligsø i "Søndergaard" i Flarup. Han var en meget alsidig Mand, sin egen Smed og Hustømrer, og han lavede saaledes den første Husmølle i Sydthy.

Efter at være bleven konfirmeret kom jeg i Tjeneste hos Jakob Boel i Dover Vestergaard. Han drev Studehandel paa Tyskland, og da han paa denne Maade havde lært en Del af Sproget, var det ikke saa underligt, at nogle Tyskere, der paa denne Tid rejste rundt i Sydthy og solgte Leer, indlogerede sig hos ham. Her havde de saa Oplag af Leer, og naar de vendte hjem til Gaarden, afleverede de deres Penge til Jakob Boel, for at han skulde gemme disse, til Rejsen atter gik til Tyskland. Men da Rejsedagen kom, og Tyskerne vilde have de 700 Rigsdaler, Jakob Boel havde faaet til Opbevaring, erklærede denne, at han ingen Penge havde faaet, og de tyske Handelsmænd maatte drage tomhændede af Gaarde. Siden hen fortalte der, at Tyskerne havde læst en Forbandelse over Gaarden og dens Beboere, og det gik da ogsaa rent skidt med Jakob Boel.

I Vinteren 1861 var det kommet mig for Øre, at Studeprangeren Kræn Foged manglede en Karl til at køre for sig, og da jeg godt kunde lide at komme ud at se mig om, opsøgte jeg ham og fik ogsaa Pladsen.

Kræn Foged var født i Dover Østergaard, men Forældrene døde, da han var seks Aar gammel, og han blev derfor opdraget hos en Faster i Dover Vestergaard. Efter at være blevet konfirmeret, blev Kræn Foged Studedriver, og det varede ikke længe, inden han viste sig som ægte Handelsmand. Paa sine Tysklandsture opkøbte han nemlig Kramvarer af forskellige Slags, som han saa efter Hjemkomsten gik rundt og solgte i Sydthy. Med sit fyldte 18 Aar fik han en Arv paa 600 Rigsdaler udbetalt, og saa tog han fat paa at handle med Stude og Heste. Da jeg fik Plads hos ham i 1861, var han 44 Aar, og han regnedes da for at være en særdeles velholden Mand.

Straks efter, at jeg havde tiltraadt Pladsen, tog Kræn Foged ud paa Aarets første Opkøbstur. Han havde gerne en bestemt Rute, han fulgte hvert Aar, og han vidste saaledes næsten altid paa Forhaand, hvor der var gode Stude at købe. For gode Stude det skulde

det være, ellers var det ikke noget for Kræn Foged. Vi kørte i en stiv Vogn, og bag i denne stod der to mægtige, jernbeslaaede Kister, der gerne ved Turens Begyndelse indeholdt 20-30,000 Rigsdaler i klingende Mønt. Hvem der ikke kendte Kræn Foged, skulde nu ikke antage ham for at være en særlig velstaaende Mand, for han var klædt i almindeligt Vadmelstøj, der endda til Tider kunde være baade falmet og hullet, men det tog han ikke saa nøje. Men han var almindelig kendt for at være en Mand, der betalte kontant, og det betød ikke saa lidt, især naar det drejede sig om Studehandel.

Kræn Foged begyndte gerne Studeopkøbet hos Eyber paa Ørumgaard. Her købte han hele Studebesætningen, der talte omkring 40 Stykker. Og det var fine Stude, som det ikke voldte Besvær at slippe af med paa de tyske Markeder, da Opkøberne dernede satte stor Pris paa Ørum-Stude, der gerne blev godt betalt. Fra Ørum kørte vi til Jens Jessen paa Lyngholm, hvor vi ogsaa købte hele Besætningen af Stude. En god 3-Aars Stud kostede den Gang omkring 70-80 Rigsdaler, og paa hver Rejse købte Kræn Foged gerne et Par Hundrede Stude foruden et halvt Hundrede Heste, saa det er jo ikke til at undres over, at han skulde have saa mange Penge med.

Fra Lyngholm kørtes til Søgaard i Nors, hvor vi hos Peder Holst fik 44 dejlige Stude. Her logerede vi i to Dage og kørte derefter til Hyldgaard i Hinding, hvor vi fik 16 Stude. Vi kørte aldrig om Natten, for det var jo alligevel mange Penge at færdes ude med. Og det første, der skete, naar vi kom til en Gaard, hvor der var Udsigt til, at vi skulde overnatte, var, at Pengekisterne blev baaret ind i Huset.

Turen gik nu videre gennem Thy og Han Herred, og der opkøbtes Stude, naar Kvaliteten var efter Ønske. Vi kørte endog et Stykke op i Vendsyssel, men her gjorde vi dog ingen Handel, for som Kræn Foged sagde: Naar jen har Peng', vil jen da ha' nøj fuer dem.

Fra Vendsyssel kørte vi tilbage til Aggersund for at komme over til Himmerland. Her købte Kræn Foged i Næsborg Præstegaard 8 gamle Plovstude med gevaldige Horn. Kræn Foged var jo en Handelsmand af reneste Blod, og kunde han pudse nogen, gjorde han det selvfølgelig. Da han nu vidste, at Tyskerne satte stor Pris paa Ørum-Stude, saa klippede han et Ø paa de gamle Plovstude, men det kunde han godt have sparet sig, for Tyskerne var ikke længe om at pille de 8 Stude ud og erklære, at det ikke var noget for dem. Det var ægte Ørum-Stude, de vilde have.

Fra Køreturen paa Himmerland husker jeg en morsom Oplevelse. Præsten i Næsborg havde givet Kræn Foged Anvisning paa Proprietær Holk i Holkasminde, der havde 26 Stude og 2 Heste til Salg. Saa kørte vi derover. To Gange var Studene og Hestene ude i Gaarden, men der blev ikke noget af Handelen, da Proprietæren vilde have 3200 Rigsdaler og Kræn Foged vilde kun give 3100. Lige før vi skulde ind for at spise til Middag, trækker Kræn

Foged mig til Side og instruerer mig om, at jeg efter Middagsmaden skal spænde for, køre op foran Døren, og naar han giver mig et Puf køre ud af Gaarden saa rask, Hestene kan løbe.

Saa holder jeg foran Døren, Kræn Foged sidder op og siger saa til Proprietæren: "Slaa no te, bette Mand, je ved, do vil une mæ dem. Æ Peng er hær".

I det samme faar jeg et Skub i Siden, og Hestene farer ud af Gaarden i fuldt Firspring. Der var en 300-400 Alen op til Hovedvejen, og paa Kræn Fogeds Opfordring ser jeg tilbage, og dér staar Proprietæren og vinker. Kræn Foged tager dog ikke Hensyn til det, men opfordrer mig til at køre hurtigere. Lidt efter indhentes vi af en Rytter fra Gaarden, der beder Kræn Foged komme tilbage, men denne svarer blot, at hvis Manden vil ham noget, kan han træffe ham hos Sognefogden i Havbro.

Da vi var ankommet hertil og havde faaet Pengekisterne slæbt op paa det Værelse, hvor vi skulde sove, vilde Sognefogden give Spise. Vi havde imidlertid ikke siddet ved Bordet ret længe, før der lød Vognrummel ude i Gaarden.

"No kommer æ Kæltringer", sagde Kræn Foged.

Og ganske rigtig. Ude i Gaarden holdt Proprietæren fra Holkasminde. Han blev budt indenfor af Sognefogden, og nu kom det frem, at han godt vilde sælge for de 3100 Rigsdaler. Men nu var det Kræn Fogeds Tur til at være kostbar. Han fortalte, at nu havde han slet ikke Brug for Studene, da han paa Vejen til Havbro havde købt en Del, og desuden havde han vist ikke saa mange Penge tilbage. Men da Proprietæren begyndte at blive noget lang i Ansigtet, sagde Kræn Foged til mig:

"Wolle, dæ aa den aeen Knejt ka jo prøv aa skrab' æ Bund i den bette Kist', de' ku' jo vær', der var saa manne Skillinger dær."

Og saa blev de 3100 Rigsdaler stablet op paa Bordet med 10 Specier i hver Stabel. Og Handelen blev ordnet til begges Tilfredshed.

Fra Havbro kørte vi over Bjørnsholm til Hvalpsund og derfra til Salling. Her sluttede Kræn Foged Opkøbet, og vi kørte derfra over Viborg til Herning, hvor vi traf Studedriverne og fulgte med disse paa Vejen sydover. Studene blev drevet 3 Mil om Dagen, og naar vi var ude paa Heden, blev der langs Studevejen kørt Hø ud til Dyrene. Der var gerne to Drivere til en Flok Stude paa 50 Stykker, og efterhaanden som vi naaede ned i Jylland, blev Flokkene talrige, og der kunde til Tider være samlet flere Tusinde Stude paa et Sted, naar der skulde overnattes. Det var jo forholdsvis tidligt paa Aaret, og Vejret var ikke altid det bedste. Indtil vi naaede til Sdr. Omme, overnattede vi gerne hos Bønderne, men i Sdr. Omme og syd derfor maatte vi benytte Kroerne. Saaledes var vi saa heldige paa min første Tur endogsaa at faa Kreaturerne i Stald i Kroen i Sdr. Omme, og da der denne Nat rasede en stærk Snestorm, var det en haard Tørn for Driverne at holde

sammen paa de mange Tusinde Stude, der var forsamlet i Kroens nærmeste Omegn.

En af de største Kroer, vi overnattede i, var Søhollingbro Kro. Her holdt "Flyveposten", den ridende Post, der besørgede Brevene mellem Byerne. Den Nat, vi overnattede her, boede der omkring 100 Studeprangere paa Kroen. Og da de fleste var Folk, der kunde tage en stor Dram, rørte der sig et broget Liv her. Blandt de mange Prangere var der ved den Lejlighed forsamlet ikke mindre end 16 Medlemmer af Familien Stokholm og Breinholdt, alle raske Fyre, der med mere eller mindre Kapital drev Studehandel.

I Modsætning til de fleste nød Kræn Foged aldrig Spiritus, og da han tilmed ofte var temmelig luvslidt, var det ikke saa underligt, at de andre Prangere til Tider vilde gøre Grin med ham. Denne Aften havde de ovenfor nævnte hjemlige Studeprangere udset Kræn Foged som Skive for deres Morsomheder. Men da han en Tid havde fundet sig i Spøgen, sagde han tørt:

"Ja, I er no svær' Kaal'! I haar 800 Stude og 50 Heste, men I er saa manne om dem, at I ka' hold' dem i æ Haale. Men æ Dreng aa mæ vi haar 200 Stude aa 50 Heste, aa de er betaal!"

Saa var Munden lukket paa de storskrydende Prangere. Det var et ømt Punkt, Kræn Foged her rørte ved. De fleste af disse Prangere købte nemlig Studene paa Kredit og betalte først, naar de vendte tilbage fra de tyske Markeder.

Maalet for Rej sen var Husum, hvor der gerne afholdtes 3 Markeder i Maj Maaned. Her var samlet mange Tusinde Stude, og det var ikke altid lige let at sælge, især da Markedet kun varede faa Timer. De tyske Opkøbere kom med Morgentoget og rejste igen ved Middagstid, og saa var Markedet forbi for den Gang. 14 Dage efter var der saa atter Marked, og fik man ikke solgt her, maatte man drage videre sydpaa til andre tyske Markeder.

Paa det første Husum-Marked var der ikke rigtig Gang i Handelen. De tyske Opkøbere vilde ikke give "Herrn Fogt" de forlangte Priser. Efter Paaklædningen at dømme saa han jo ud til at trænge til Penge, saa de mente at kunne trykke Priserne. Men Kræn Foged belærte dem om noget andet, idet han sagde:

"I troer, æ trænger te Peng'. Men barr æ skryver te Krebel Jørgen i Heltborg, ka æ faa 20-30,000 Rigsdaler, om det ska vær."

Tyskerne forstod jo ikke Kræn Fogeds brede thylandske Sprog, og han maatte derfor oversætte det for dem. De var dog ikke synligt imponerede, for Studene vedblev at være Kræn Fogeds. Jeg tog mig selvfølgelig et billigt Grin, da Kræn Foged stak dette ud, for jeg kendte jo saa godt Krebel Jørgen hjemme i Heltborg Fattiggaard.

Inden Markedet sluttede, kom Kræn Foged hen til mig og sagde: "Vi ka et sælg her, men tror do et, vi sku køb saa? Dær staar en Dreng derhen fra Spøttrup me no gue Stude, aa han vil gjar sælg". Det kunde jeg selvfølgelig ikke have noget imod. Kræn Foged købte

Studene, og 8 Dage efter solgte vi alle Studene og Hestene paa Markedet i Elmenshorn. Her var Priserne gode, og Kræn Foged tjente bl.a. 2 Specier paa hver af Spøttrup-Studene. Saa blev Driverne sendt hjem og fik forinden udbetalt deres Tilgodehavende. De tjente gerne 4 Mark om Dagen foruden Kosten, og paa Hjemturen kunde de faa Kosten i Kroerne, hvor Kræn Foged havde betalt for dem.

Kræn Foged opkøbte ogsaa en Del magert Kvæg, som han Sommeren igennem lod græsse i Ditmarsken paa et Areal, han lejede hos Brødrene Hage. Disse to Brødre, Johan og Rolf Hage, drev Studehandel paa England, og Kræn Foged solgte ikke saa faa Stude til dem. En Gang boede vi her i 6 Uger, til de kom fra England. Brødrene, der var Ungkarle og omkring 70-80 Aar, ejede udstrakte Arealer i Ditmarsken og en mægtig Gaard, der kun bestod af én Længe, 90 Alen lang og 30 Alen bred, bygget paa en 5 Alen høj Jordvold. Ud til Gaarden førte et Jernbanespor, som Brødrene selv havde bekostet anlagt for at kunne transportere deres store Pengekister til og fra Gaarden. En Gang, jeg var her med Kræn Foged, kom de to Studeprangere hjem til Gaarden, og de medbragte da to mægtige Pengekister, der ved Hjælp af et Spil blev hejset op til Huset. De to Kister indeholdt de fleste Penge, jeg nogen Sinde har set paa et Sted.

Brødrene Hage havde en tysk Pige som Husholder, og Forholdene paa Gaarden var meget familiære, idet alle sov i det samme Værelse, der indeholdt 5-6 Senge. Her logerede ogsaa Kræn Foged og jeg, naar vi besøgte Gaarden.

Under Hjemturen fra Tyskland, der gerne varede en 5-6 Dage, overnattede vi en Gang i Thim Kro. Kræn Foged vilde nu helst bo hos Bønderne, thi Renligheden paa Kroerne var ikke alle Vegne lige stor. Da vi kommer op paa Værelset i Thim Kro, siger Kræn Foged efter at have betragtet Sengestedet:

"Føj for Pokker, hvor hær er beskidt. Dær vil vi et leg. Vi ku jo gaa hen aa blyw luset, saa vi et ku vær bekind og kom te ordentlig Folk."

Saa hentede jeg nogle Dækkener i Vognen, og heraf lavede vi saa et Leje for Natten.

Naar vi naaede til Odde Sund, hvor vi skulde over med Rofærgen, kunde det træffe sig, at vi maatte vente i flere Dage paa Grund af Storm. Jeg husker en Gang, vi ventede i Odde Sund Nord paa, at Stormen skulde stilne af. I Kroen regerede Fru Kastberg. Hun havde forlist 2 af sine Ægtemænd i Sundet, men var en myndig Kvinde, der nok skulde holde Styr paa Gemytterne, naar Folk bedede i Kroen. Da vi paa Trediedagen sidder i Skænkestuen, siger Kræn Foged til mig, idet han nikker hen til Fru Kastberg: "Ser du, Wolle, hende dær haar fried til mæ, men æ vil et ha hende, for vi ka et forliges bejer end Hund og Kat."

Hun blev senere gift med en østrigsk Officer, Kvissan, der var her i 1864. Han holdt det dog kun ud i fire Aar. Saa gav hun ham 8000 Rigsdaler for at blive ham kvit.

Nogle Aar efter søgte hun Proces med Staten, der uden videre havde taget Færgeriet fra hende. Hun mente at have livsvarig Koncession paa Overfarten og vandt da ogsaa Processen og fik udbetalt 80,000 Kr.

Efter en Tysklandstur hvilede Kræn Foged sig gerne lidt paa forskellige Gaarde i Sydthy. Da vi efter den første Tur, paa hvilken jeg var med, opholdt os i Gundtoftgaard, havde jeg en Dag ved Middagstid fortalt om, hvilket Indtryk det havde gjort paa mig, da jeg i Husum havde set det første Jernbanetog. Men det var nu mere, end de gode Folk vilde tro paa, og idet Kræn Foged og jeg gaar ud ad Døren, siger Manden:

”Æ ska lov fur, te Kræn Foged gør den Dreng taabele. Her fortaalle han om, at han ha sit Vogne, der ku renne uden Heste.”

Ved en anden Lejlighed traf vi i en Gaard paa Thyholm sammen med nogle af de Breinholter-Studeprangere, og som sædvanlig var de parate til at gøre Grin med Kræn Foged. De overgik hinanden i usandsynlige Pranger-Historier, indtil Kræn Foged sagde:

”Nej, saa sku’ i ha wæt med, da æ Dreng og mæ stod paa Husum Marked aa satte 15,000 Rigsdaler te. De’ ku I jo slet et ha holdt te. De’ vil ha pulveriseret jer te rød Aask’ allesammen.”

Overfor Smaafolk var Kræn Foged aldrig smaalig. Vi kørte en Gang over Dover Hede mellem Ydby og Boddum. Her laa et gammelt, forfaldent Hus, hvori Anders Oddershede boede. Da vi naaede hen til Huset, sad Anders udenfor, og Kræn Foged løftede Haanden som Tegn til, at jeg skulde standse, hvorefter han raabte over til Manden:

”Goddaw Anders, Goddaw Anders !“

Den Gamle saa op og sagde: ”Hvem er den her Mand ?“

”Hwa, ka du et kind Kræn Foged?”

”Aa, Herregud, er et Kræn Foged, er et det”, sagde den Gamle smaaagrædende.

”Ja”, siger Kræn Foged til mig, ”her ka do si ham og mæ, vi er begge to fød i Dover Vestergaard i 18 Tønder Hartkorn, aa no sidder han her i saan en ralt Hus, aa æ haar slet ingen.”

Inden vi kørte bort, gav han Anders Oddershede 2 Specier, og den Gamle græd af Glæde. Saa mange Penge havde han ikke set i mange Aar.

Jeg tjente Kræn Foged i tre Aar, men besøgte ham dog flere Gange senere. Da havde han lagt Studehandelen paa Hylden og havde giftet sig. Hans Kone havde været Husholder hos Niels Edvardsen i Tilsted, efter hvem hun arvede Søndergaard. Kræn Foged vilde dog ikke bo i Gaarden, men byggede et lille Hus et Stykke derfra, og her sad han og levede af sine Penge.

En af Kræn Fogeds Særheder var den, at han aldrig satte sine Penge i Banker eller Sparekasser. Han anbragte til de fleste Tider disse i forskellige Gaarde. Saaledes havde han en Gang 11,000 Rigsdaler staaende i Legindgaard i Nørhaa og 8000 Rigsdaler i

Hørstedgaard. Og han fordrede ikke noget for, at Laantagerne var ham noget skyldig, men nøjedes med at skrive det op i en Lommebog. Saa dan gaar det ikke nu om Stunder.

Da jeg en Gang besøgte Kræn Foged i Tilsted, og vi kom hjem efter en Tur i Marken, stod der en fattig Mand ved Huset. Kræn Foged spurgte ham, om han havde faaet en Skilling, hvilket Manden indrømmede. Men Kræn Foged, der vidste, at Konen var særdeles paaholdende overfor Smaafolk, raabte nu ind til Konen:

”An Dorthe, du ska et gi Skillinger aa Mark, men Daaler aa Specier. Vi har jo Peng’ nok, aa vi ska jo et ha nuer mæ hær fra.”

Kræn Foged boede flot. Han havde købt det meste af sit Indbo i Hamborg, og naar nogen bebrejdede ham denne Flothed, svarede han:

”Vi ska jo kun være her jen Gang, aa saa ka vi jo lisaa godt hygge wos, men vi er her.”

Da Kræn Foged døde 3. Juni 1883 og blev begravet i Skjoldborg, var der i Følget et halvt Hundrede Tyskere og Herremænd fra Thy, Vendsyssel, Himmerland og Hardsyssel. Det var en af de største Begravelser paa den Tid, og Følget talte omkring 600 Deltagere.¹⁾

- - -

Efter at have fratruadt Pladsen hos Kræn Foged arbejdede jeg en Tid i Sjørring Sø ved Kanalgravning. Det var jo efter den Tid et storslaaet Arbejde, der udførtes ved Udtørringen af Søen, og der rørte sig et broget Liv her, idet Folk kom langvejs fra for at bese dette fantastiske Projekt, om hvilket der gik saa mange Rygter. Kaptajn Jagd, der var Midtpunktet i det hele, var en flink Mand at arbejde for, selv om det til de fleste Tider knob for os at faa vore Penge. Da vi hen paa Efteraaret blev afskedigede, havde jeg en god Slump Penge til Gode hos Kaptajnen, men da jeg rejste, sagde denne, at naar der kom Penge til Sjørring Sø, skulde jeg nok faa mit Tilgodehavende. Han fik saa min Adresse, og jeg drog hjem. Hen ved Kjørmistide hørte jeg, at der var kommet 900,000 Daler til Kaptajnen, og nogle Dage efter fik jeg Brev, at nu kunde jeg komme og hente mit Tilgodehavende. Og foruden at han beværtede mig paa bedste Maade, gav han mig Dagløn baade for Hen- og Hjemrejsen.

I nogle Aar arbejdede jeg ved flere forskellige Jernbaneanlæg, saaledes ved Struer og Holstebro og senere i Vendsyssel, hvor der var 1600 Mand beskæftiget med Gennemgravning af Tolne Bakker. Her hjalp jeg Ingeniøren med Nivelleringsarbejder, og det gav Stødet til, at jeg senere begyndte paa Drænearbejde.

¹ Kræn Fogeds Ægteskab var barnløst, og da Konen døde, blev der af hans efterladte Formue oprettet et Legat paa 40,000 Kr. Legatet, der bærer Navnet ”Christen Foged Jensen og Hustru Ane Dorthea Fogeds Legat”, bestyres af Thisted Amtsraad og uddeler hvert Aar 16-17 Portioner a 100 Kr., der fortrinsvis skal tilfalde Slægtninge af Legatstifterne.

Fra 1873 til 1875 kørte jeg Person- og Fragtkørsel fra Gettrup over Vestervig, Bedsted, Koldby til Thisted. Jeg havde en lukket Vogn, der var lavet i Thisted og havde kostet 800 Kr. Bag i Vognen var der Plads til Fragt.

I denne Periode stiftede jeg Bekendtskab med Digteren J. P. Jacobsen, der gentagne Gange var med mig som Passager, naar han skulde ud at besøge Pastor Jørgensen i Hassing, Lützhøft paa Tandrup, Jens Jessen paa Lyngholm eller K. Jessen i Morup Mølle.

J. P. Jacobsen var da lige kommet meget syg hjem fra en Rejse i Syden og tog nu ud til sine Venner for at samle friske Kræfter. Han var overordentlig elskværdig og beskeden, men det var tydeligt at mærke, at Sygdommen allerede da havde stærkt Tag i ham.

Naar Digteren var med mig som Passager, foretrak han at sidde foran paa Bukken frem for at sidde inde i Vognen, hvor Luften selvsagt ikke altid var lige god. Naar vi var kommet udenfor Byen, bad han gerne om

Lov til at maatte køre Hestene, og naar jeg havde givet ham Tøjlerne, var han altid saa optaget af at passe Kørselen, at det aldrig blev til Samtaler af længere Varighed.

Det var ikke saa faa Gange, jeg havde J. P. Jacobsen med som Passager. Han tilbragte gerne en 14 Dages Tid paa hvert Sted, saa tog han ind til Byen i nogle Dage, hvorefter han igen søgte ud til Vennerne paa Landet.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1935, side 111-126)